

bila jedina država na Balkanu, koja je kroz dugo vremena turskoga gospodstva posredovala između istoka i zapada, između turskoga carstva i zapadnoga kršćanstva. Diplomacijom i prirodnom okretnošću Dubrovčani su znali ne samo sačuvati svoju samostalnost nego su trgovali u svim važnijim mjestima turske carevine na Balkanu. Prefekt vatikanskog arhiva Mons. Angelo Mercati pronašao je izvještaje, koji su u to vrijeme slani iz Dubrovnika u Rim, pa mu je živa želja bila, da se ti dokumenti i publiciraju. Izvan svake je sumnje, da će ti dokumenti rasvijetliti mnogo tamnu i nepoznatu stranicu onoga doba, ali za našu kulturnu i crkvenu povijest nemaju osobitoga značenja. Vrlo malo dokumenata tiču se naših domaćih prilika nego većinom odnošaja Turaka prema drugim narodima i državama. Time nipošto ne mislimo umanjiti vrijednost ovih dokumenata za oncu historiju onoga doba, osobito za historiju Turaka, nego samo konstatirati, da ovi izvještaji, iako su napisani u Dubrovniku, najmanje rade o Dubrovniku i našim krajevima.

Pisac je u uvodu naveo obilatu literaturu o Dubrovniku i o balkanskim zemljama. Trsio se, da izdanje tehnički bude što bolje. Na koncu je dodao lično i stvarno kazalo.

Dr Janko Šimrak.

D. Dr. Sebastian Euringer, Die aethiopischen Anaphoren des hl. Evangelisten Johannes des Donnersohnes u. des hl. Jacobus von Sarug, nach drei bzw. vier Handschriften herausgegeben u. übersetzt (Orientalia Christiana num. 90, 1934, Roma).

Pisac iznosi u originalu i u njemačkom prijevodu formular svete službe Sv. Ivana evanđeliste, kako se on nalazi u liturgikonu abesinske katedrale u Jerusalemu iz posljednje četvrti prošloga vijeka. Čudnovato je, da prijevod nije izrađen na latinskom jeziku.

U prvom dijelu te anafore (kanona) izriče se hvala Gospodu. Iza toga se spominju oni, za koje se sveta žrtva prikazuje: za crkvu, proroke, apostole, mučenike, metropolitte, svećenike, đakone, lektore, pobjedonosne kraljeve, djevice i djevce, pokojnike, krštene, za one, koji su kopljem ubijeni, za sve siromašne i bijednike i za samoga svećenika. Taj dio sjeća na proskomidiju u liturgiji bizantinskoj Sv. Ivana Zlatoustoga i Sv. Vasilija Velikoga. Kanon službe sadrži ovu konsekraciju nad prilikama kruha: »Ovo je moje tijelo. Ko ga god jede, ne će umrijeti i ko ga uzima, ne će sagnjiti. Uzmite, jedite svi od njega!« Konsekracija nad prilikama vina glasi: »Ovo je krv moja novoga reda. Ko je god piše, ne će umrijeti. Isto tako, ko je uzima, ne će sagnjiti. Uzmite, pijte svi iz nje!« Iza toga svećenik prikazuje Bogu žrtvu sa Abelom i sa svim svecima, sa Noem i sa svim pobožnima, sa svetim Ocima, sa Mojsijem i prorocima, sa Simonom Petrom i svim učenicima, sa Pavlom i svim apostolima, sa Stjepanom i svim mučenicima. Epikleza glasi ovako: »Neka siđe s neba tvoj životvorni i sveti Duh i neka stoluje, stanuje i boravi i blagoslovi euharistijski dar ovoga hljeba i neka posveti i čašu, da ovaj hljeb bude dioništvo tvojega životvornoga tijela i ovaj kalež dioništvo tvoje pomirujuće krvi.«

U anafori (kanonu službe) Sv. Jakoba iz Saruga moli se u prvom dijelu, da se Bog smiluje radi proroka i apostola, radi zaređenih svećenika i slavnih mučenika, radi blagoslovenih pravednika i uzdržljivih djevice, radi evanđelista: Mateja, Marka, Luke i Ivana. To bi dakle bila bizantska proskomidija u drugom obliku. Ovdje nema prave konsekracije nego se samo historijski pripovijeda, što se dogodilo na posljednjoj večeri ovako: »Ti si uzeo kruh u svoje svete ruke, da ga daš tvojim čistim apostolima. Ti, koji si tada blagoslovio, blagoslovi i sada ovaj hljeb. Koji si tada prelomio, prelomi i sada ovaj hljeb!«

Nad vinom govori: »I opet si uzeo miješajući kalež sa vinom i vodom, da ga daš svetim svojim učenicima. Koji si tada posvetio, posveti, Gospode, i sada ovaj kalež! Koji si tada razdijelio, dijeli i sada ovu čašu. Koji si tada ujedinio, ujedini i sada ovaj kalež sa ovim kruhom, da bude tvoje tijelo i tvoja krv «

Iza toga dolazi epikleza, koja u početku glasi: »Neka se otvore vrata svijetla i neka se rastvore vratnice slave i povući će se zavjesa ispred lica Očeva, i gle, neka siđe Janje Božje i neka stoluje na ovom svećeničkom stolu, koji je preda mnom, tvojim slugom, pripravljen. I bit će poslan Melos, strašni ognjeni mač. Neka se on pokaže nad ovim hljebom i kaležom i neka svrši ovu euharistiju!«

Kad bi pisac bio znao isporučiti ove dvije anafore sa drugim obrascima liturgija na istoku, bio bi učinio veliku uslugu znanosti. Isto je tako bilo potrebno prikazati historijski razvitak ovih dviju anafora.

Dr Janko Šimrak.

Orientalia Christiana 1934: N. De Baumgarten: Généalogies des branches régnantes des Rurikides du XIII au XVI siècles (Orientalia Christiana num. 94. 1934). Učeni pisac iznosi devetnaest tabela genealogija sa opširnim tumačem i kazalom. Sigurna je stvar, da ova rasprava znači veliki doprinos za povijest Rurikovića prema najnovijem povjesnom istraživanju.

Num. 95: F. S. Müller: Die unbefleckte Empfängnis der hl. Jungfrau im Bekenntnisse der koptischen u. aethiopischen Kirche.

T. Spačil: Può S. Cipriano essere invocato come testimonio per il primato? — Ova rasprava iz pera jednoga od današnjih najboljih poznavalaca istočne bogoslovije od velike je važnosti, iako je nastala prigodom prikaza jedne knjige.

Stanovište Sv. Ciprijana kartaškoga vazda je zadavalo velike muke i historičarima i dogmatičarima u pitanju njegova odnosa prema rimskom biskupu kao nasljedniku Sv. Petra. Iz Ciprijanova glavnoga djela »De unitate ecclesiae« i iz njegovih poslanica navodali su se citati za i protiv. Godine 1910. izdao je profesor na katoličkom bogoslovnom fakultetu u Münchenu Hugo Koch raspravu: »Cyprian u. der römische Primat.« Koch bi htio sa svom silom dokazati, da kad Ciprijan kaže, da je crkva sagrađena na Petru kao pećini, ne misli ništa drugo izreći nego samo to, da